

Система за борба с болестите, неприятелите и плевелите при лозата

Автор(и): проф. д.с.н. Ангел Харизанов; проф. д-р Борис Наков, Аграрен университет Пловдив; проф. Иван Жалнов, Аграрен университет, Пловдив

Дата: 14.03.2019 *Брой:* 3/2019

Най-опасните болести по лозата са маната, брашнестата мана, сивото гниене, ескориозата, еската, бялото и черното гниене. Борбата срещу тях е комплексна, не само химическа:

- Резитбени операции на зелените части на лозата - филизене, прищипване на върховете на леторастите, колтучене и др. С отстраняването на листата /просветляване/ около ресата и грозда, се подобрява микроклимата в короната на лозата, като се осигурява достъп на светлина, задържа се по-малко влага, все фактори, които оказват отрицателно влияние на развитието на патогените и осигуряват по-добра ефективност на фунгицидите. В периода 1994-1997 г., в лозовия сортимент на

катедрата по лозарство, се проведеха опити с отстраняване на листата около грозда и влиянието на тази практика върху развитието на брашнестата мана. При повече от вариантите-различни сортове, разликата в нападението от болестта на гроздовете, със и без премахване на листата, варира от 10.5 - 13.4 до 21.0% (Наков, Накова, непубликувани данни). В литературата се отчита висок ефект от премахване на листата и при сивото гниене /English et al., 1993/.

- Агротехническите мероприятия – избор на терени, торене, напояване, борбата с плевелите, обработката на почвата, осигуряват комплексни условия за засилване на защитните реакции към неблагоприятните външни условия, включително и към инфекция от фитопатогени.
- Ефектът от употребата на фунгицидите средства е по-добър, когато третирането се провежда в чувствителните фенофази на растенията и е свързано с мястото и начина на запазване на патогените. Например: причинителят на брашнестата мана зимува в пъпките на лозата и третирането следва да се извърши във фенофаза летораст, с размери 2 до 4 см, с химиотерапевтични фунгициди; причинителят на екскориозата се запазва основно в първите 2 до 4 междувъзлия, и пръсканията се провеждат, още с появата на младия летораст; причинителят на антракнозата се запазва в пъпките, и пръсканията трябва да се провеждат при масово набъбване на пъпките.
- При биологичното производство /където са разрешени само мед- и сира-съдържащи средства/ от особено голямо значение е борбата да се извежда в критичните фенофази от развитието на лозата - поява на леторастите, развитие на ресата и формиране на грозда, до началото на прошарване на отделни зърна.
- В настоящето време сортовата структура на новите лозови насаждения се определя от търсенето на пазара, но при екологичното производство е по-перспективно да се дава предпочитание на устойчиви сортове.

Химичната борба с болестите по лозата се извежда с фунгициди с различен механизъм на действие - контактни, с предпазно действие; контактено-проникващи, с локално действие; и с химиотерапевтични / лекуващи/ фунгициди. За 2019 г., в Списъка на разрешените за употреба химични средства, по лозата са регистрирани повече от 120 препарата, с различен механизъм на действие.

По лозата вредят повече от 100 вида насекоми, акари, нематоди и др. животински организми, повреждащи корени, пъпки, листа, леторасли, реси, ягориди, зазряващи и узрели зърна, многогодишна дървесина и др. части на лозата, а някои са вектори на вируси и фитоплазми, причиняващи икономически важни болести. Повредените лози растат слабо, плододават по-малко, гроздето е

некачествено, а при масово размножаване компрометират цялата реколта и са причина за загиване на лозите. Най-вредоносни са гроздовите молци, акарите, лозовата пъстриянка, лозовата щитовка, различни видове нощенки, цикади – вектори на вируси и фитоплазми, почвени неприятели и др. Гроздовите молци предпочитат сортове със зелена и жълто-зелена кожица на зърното и такива с мискетов аромат, а акарите – сортове с по-дебела паренхима, мискетов аромат и овласена долна повърхност на листата. Неприятелите вредят от началото на фенологичното развитие на лозовото растение до настъпване на физиологичния им покой. Някои видове и групи неприятели вредят целогодишно. Появата, вредата и размножаването на неприятелите е свързано с фенологичното развитие на лозата, тъй като всеки от тях проявява известно предпочитание към отделни нейни органи.

Борбата срещу неприятелите по лозата се провежда в съответствие с правилата на добрата растителнозащитна практика в земеделието (2006), с Принципите на добрата (2004) и с основните принципи и цели на интегрираното производство (2008). Най-общо изискванията на правилата, принципите и целите се изразяват в: прилагане на инсектициди само, когато това е необходимо, т.е. когато числеността на неприятелите достигне или е превишила т.нар. прагове на икономическа вредност (ПИВ); прилагане само на разрешени ПРЗ за съответния неприятел и култура; точно спазване на дозите и разходните норми на декар; опазване здравето на работещите и биологичното разнообразие в агроценозите (на биологичните агенти и опрашители); прилагане и на алтернативни възможности при контрола на вредителите; оценка на риска при прилагане на ПРЗ; прилагане на ПРЗ в периоди, най-ефикасни за вредителите и безопасни или малко опасни за биологичните агенти и др. Основа на всички изисквания са ПИВ (праг на икономическа вредност).

Борбата срещу плевелите в лозовите насаждения включва механични, биологични, предпазни и химични методи. Те трябва да се редуват през определени интервали от време, за да се постига висока ефикасност. Основен начин за поддържане на почвата в лозовите насаждения, чиста от плевели, както в реда, така и в междуредието е прилагането на различни системи за обработка на почвата. Химичната борба включва хербициди с почвено действие, които се прилагат в периода на покой, преди начало на вегетация на лозата и плевелите, хербициди с листно действие - в периода на вегетация на лозата и плевелите, и тотални хербициди с контактно и системно листно действие - в периода на вегетация на лозата и плевелите.

Четете подробно в брой 2/2019 г. за борбата с болестите и неприятелите, съобразена с критичните фази на развитие на лозата. Ще имате възможност да получите информация за всички

регистрирани у нас фунгициди и инсектициди и хербициди. Фази в развитието на лозата – схеми и таблица – може да видите също в бр. 2/2019 на списанието.